

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок № 10, II. пош.
Конт. пошт. шл. 143322.
Адреса для телеграм:
— „Діло“, Львів.
Гол. редактор приймає від
11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячної — 4 крап. 450 зод.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словацькій 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

У винятковому положенні.

Львів, 23. лютого 1927.

Те, що від вісьмох літ діється в ділянці самоврядної на території Західної України взагалі, а Сх. Галичини зокрема, не можна назвати інше, як петрифікацією анархії. Покликані й непокликані герольди правовості й законності, громадянські й офіційні, що кожному тичать під ніс якийнебудь накинений закон, з самоврядної ділянки демонструють найширшим масам зразок польської правовості. Нині на просторі Сх. Галичини до 90 відсотків громадських рад розв'язано, устанавляючи на їх місце тзв. правительствених комісарів, які в останніх часах приїздили назву „*kierowników gmin*“. Нерозв'язані громадські ради остали з тих нечисленних громад, в яких поляки мають більшість або зуміли своїм часі при допомозі польських дворів, ксьондзів і адміністраційних властей здобути більшість в громаді. Однак каденції існуючих „законних“ громадських рад скінчилися перед якими 6—8 літами — так, що й ті „законні“ ради вже давно вийшли в стадію незаконності. Таким чином на території Сх. Галичини нема сьогодні ані одної законної громадської управи, ані одної громадської установи, яка була би висловом волі громади. На додавок теперішні „*kierownicy gmin*“ — це здебільшого п'ястівські чи інші „народові“ агітатори або старотинські креатури, нічим незв'язані громадою, байдужі до її потреб, і навіть до її існування. Єдиною „кваліфікацією“ такого „керownika“ є його приналежність до польської національності або національна тупість і індіферентність. Не рідко між цими людьми довіра польській владі стрічаємо чоловіки типу суспільного зумовлення, розпустників, деморалізаторів, розтрятників громадського майна, крайніх літників. Справді, коли якась влада хоче до краю скоординуватися перед населенням, то повинна тільки брати зразок із самоврядного багна на Західній Україні.

З тієї точки погляду виходячи, хоча б хоча б менше байдужо, як не зі злорідним зацікавленням придивлятися далішому розвитку політичної нашої національної території, як би ці урядові деморалізатори остаточно не впливали на населення, не підсилювали спричиненої війною ризику між добром і злом, не шкоди, які ці чоловіки персоналізатори безправства приносять громадам, з без сумніву більші, як ті, що вони спричинюють своїм маніпуляціям і протекторам. І це спонукає нас до боротьби зі специфічно правовим лихом, що ваготить над нашими населенням.

А тепер зупинімся ще на одному моменті. Така гульня в самоврядній ділянці, такий „танець чиновників“ забувається не деінде, тільки в країні, в якій населення на протязі десяти літ жило правильним інтенсивним самоуправно громадським життям. Виняткове положення в самоврядній ділянці припинюється не до якоїсь відсталості, некультурності, півдикої країни, але до рівня культурно розвинутої, з надзвичайним свідомством своїх прав і своїх важких кривд. Хіба не можна цілком дати в топтання основ право-

вості, хіба не можна більш визиваючи нищити почуття законності, як це із залізною послідовністю робить існуюча тепер на Зах. Україні влада.

Часом здавалося, що й на ту владу находять хвилі, які привиклося називати „*lucida-mi intervai. la mi*“. В 1924 р. за уряду Хієно-Пяста тодішній мін. внутр. справ д-р Кернік постановив був скінчити зі самоврядним багном і розписав був вибори до громадських рад на основі старої (австрійської) куріальної ординації. Без сумніву було би це, без огляду на перестарілість і відсталість виборчої системи, деякою сатисфакцією для грубо і цинічно насилуваного правового почуття населення та частинною напругою самоврядних відносин. Та *veto* все-сильних „організацій народових“ у зародку вбило цю першу спробу частинного повороту на шлях законності. Уряд, безсоромно відкинувши свій розпорядок про переведення виборів до громадських рад, потішаючи здивоване громадянство недалеким переведенням виборів на основі нової, однорідної системи, яку ухвалив сойм для всієї польської держави.

Від того часу минає три роки. Самоврядна ділянка попала в становище хронічного багвиння, уряд і сойм занялися „важливішими“ справами, аж поки травневий переворот не звільнив і уряд і сойм від цього ділового перевантаження.

На протязі трьох літ не зроблено ані одного кроку вперед. Нещасні „креси“ стали кисткою в горлі польських державців. Кожний рух по лінії самоврядного законодавства зупинявся на зачарованому крузі, якому на імя: „креси“. Вся вага питання зосередилася в тому, як видумати таке штудерне самоврядне законодавство, яке було б висловом пословиці про ситого вовка і ненарушену козу. Як дійти до такого „ідеалу“, який дав би польській етнографічній території прогресивне й демократичне самоврядне законодавство, яке одночасно було б засобом супрематії польської меншості над українською і взагалі всякою іншою національністю більшості на непольській етнографічній території. Об цій альхімічній „камні мудрости“ розбивалися всі оларгородні почини польських державців.

Вкінці відтяжений „санаційним“ урядом сойм взявся до роботи: п'ять польських партій (від вшехпол'яків до пепесівців) заключило компроміс щодо основ самоврядного законодавства, безнастанно маючи перед очима ситого вовка і ненарушену козу. В основу проєктів щодо самоврядного законодавства лягло п'ятиприметникове виборче право з тим, що громадські ради мають бути тільки „законодатними“ установами, а езекутивна самоврядна влада (війти з присяжними по селах, магістрати в містах, відділи в повітових радах чи соймках) мають бути затверджені чи призначені державною адміністраційною владою і тільки перед нею мають бути відповідальні. Таким чином польські державці, ризикуючи втратити вплив у радах, „виставляючи на небезпеку польські державні й національні інтереси“ в цих основних комірках суспільного життя, тріско безпечували ті „державні й національні інтереси“

в езекутивах сіл, міст і повітів. По суті нове самоврядне законодавство в нічому не змінило теперішнього стану на „кресах“. Влада в громадах, містах і повітах і далі залишилась би у руках вірників адміністраційної влади, а виборні ради були б нічим іншим, тільки існуючими й тепер безголосими „прибичними радами“.

Адміністраційна комісія сойму рад дала над самоврядним законодавством, ломила собі голову над створенням специфічного твору зі складових елементів вовка і кози, а уряд мовчав, не виявляючи найменшого зацікавлення справою. Аж нагло два правительствених клуби („Визволені“ і Хлопський Союз), мабуть за спонукою уряду, зложили в соймі 14. грудня 1926 р. внесення про тзв. малий самоврядний закон, який має на меті розтягнути п'ятиприметникову виборчу ординацію, обов'язуючи в б. Конгресівці, на терен Галичини. Віцеміністр внутр. справ Ярошинський окремим письмом домагається негайної полагоди цього внесення в адміністраційній комісії, щоби якнайскорше можна було перевести вибори до громадських рад. В „народові“ таборі повстає крик, і п. Бартель у своїм гомінкім експозе заявляє, що виборча ординація в Галичині не буде схожа до такої ж ординації в корінній Польщі. Одночасно появляються пресові вісти, що в Сх. Галичині будуть переведені вибори на основі старої (австр.) виборчої ординації.

Самоврядне законодавство застрягло в болоті сучасного польського державного життя, а всі проєкти, навіть кепські, гірші і найгірші розгубилися на вибоями усієї дороги між соймом і урядом. Компроміс п'яток польських партій розкладається, уряд бере назад свої неофіційні поправки до самоврядного законодавства, зникає яканебудь надія вирвати населення з гнилого багна й крайньої анархії в самоврядній ділянці.

Після великого галасу із самоврядним законодавством — нині стоїмо там, де ми стояли перед роком, двома і вісьмома, тільки що погіршення в самоврядній ділянці дійшло до глибини розстрою і до вершків абсурдності. Не є виключене, що уряд зважиться перевести у Сх. Галичині вибори до громадських рад на основі перестарілої куріальної виборчої системи.

Як чи так, а українське населення хочуть польські державці накрити покришкою виняткового положення. Сподівання, що лихо минеться, що стан *ex lex*, доведений до абсурду, приведе навіть відповідальні польські чинники до якогось опам'ятання, що закон самоврядування примусить їх завернути з хибної дороги, не здійснюється. Тому справу самоврядування мусять українське громадянство взяти в свої руки. Обов'язком політичних партій є започаткувати кампанію за здорове самоврядне законодавство на основі п'ятиприметникового виборчого права з виборністю езекутивних органів, самоврядування і повною незалежністю від адміністраційної влади.

А борючись за здорове самоврядування, будемо боротися не тільки за основи новітньої демократії, не тільки проти виняткового положення, погноблення і деградації

українського народу на ступінь друго- і третьорядності, але й за збереження останків нерозтраченого ще громадського майна та за будівництво адекватного життя в основних суспільних клітинах.

♦ ♦ ♦

В кривому зеркалі.

Короткозорий інформатор харківського „Комуніста“. — Орган Милосердя і „Галицька мова“.

Якийсь криптонімовий інформатор харківського „Комуніста“ М. Кресовяк намагається інформувати українську суспільність на Великій Україні в дописі з Володимира Волинського про останні події на т. зв. польських кресах. Розглядаючи свіжі події на білоруській землі, точніше арештування білоруських послів, він далі пише про останні репресії на західно-українських землях. І тут уже мішає горох з капустою та снує теревені на тему „ідейного впливу“ УНДО „на польські політико-поліцейські сфери“.

„Вчинивши погром на Західній Білорусі, — пише він — й „узаконовивши“ це повзавленням (парламентарним шляхом!) провідників „селянського бунту“, отого іменитого парламентської недоторканості, пісуднича з подвоєними силами кидається тепер на Західню Україну. Уже помітно збільшення арештувань молоді — й то тієї, що не поділяє думок УНДО, — і останні арешти відбуваються не без ідейного впливу на польські політико-поліцейські сфери отого таки УНДО... Значить, УНДО може радіти: тих, хто не поділяє унавісних переконань, безпощадно нищать. А пра- такий ситуації потрапить УНДО за відомого російською приказкою: „І капітал приобрести й чесноту соблюсті...“ „Бож буде матеріал до писання в „Ділі“ й про утиски Польщею української культури“.

Прочитавши повищі стрічки приходили до пересвідчення, що комуністичний інформатор не мав би про що писати, як би не було УНДО-на. При тім не міг би вправлятися і в брехні. В зв'язку з тією писаниною мусимо ствердити, що останніми часами не чували ми ніде про арештування ні співпартійців ні симпатиків ідеології М. Кресовяка на західно-українських землях. Натомість чували ми і писали про арештування української національної молоді у Львові та поза Львовом на галицькій території. Всі арештовані останніми днями українські студенти і студентки ніколи нічого сільного з ідеологією Кресовяка не мали. А тому можна б так само легко твердити нам — як це робить Кресовяк — що власне під ідейним впливом місцевих інтернаціоналістів арештували цих молодих людей польські політико-поліцейські чинники. Бож це загально відома річ, що ніхто не визначається такою великою нетерпимістю в політичних справах як комуністи. Ніколи національні українські кола не раділи і не будуть радіти з арештів чи переслідувань своїх ідеологічних противників. Зокремаж УНДО як демократична партія за високою цінністю підставові елементи демократизму, до яких належать свобода думки та слова, щоби могло радуватися з приходу польських репресій у відношенні до українців не націоналістів. Кожного ідеального комуніста шанує український демократ хоч і не погоджується з його політичною ідеологією. Одні лише комуністи посту-пали та й нині поступають інакше. Для них свобода думки і слова — це „буржуазний пересуд“, а прилюдне висловлення своїх, відмінних від комуністичного світогляду, думок, наражало видавників у тисячних випадках на втрату життя. Діялося і діється це в „пролетарській“ державі, в царстві червоної від крові комуністичної диктатури. Там пошанування протиположної комуністичної ідеї неса, там для всього суспільного

комуністичній (ідеології) протиставляється з правими не аргумент, не ідеологічний борець, а фізична загроза протиправним діям з їхніми ідеями. В боротьбі з політичними протиправниками комуністи ніколи не перебирали в засобах.

Для української демократії допустимі тільки чесні та ідейні засоби боротьби. Вона гидує низькими, неідейними засобами. А тому й однією клевету та брехню п. Кресовика про „ідейний вплив“ УНДО на політично-поліцейські репресії (а в даному випадку ще й у відношенні до молодих — як сказано — націоналістів а не інтер-націоналістів) вважаємо тежотогодою. Оче-видно, що такі „інформатори“ дадуть ра-дянській суспільності якнайменше інфор-мацій про те, що діється на західно-українських землях.

Російське, емігрантське республікансько-демократичне об'єднання — так зве себе і свою політичну групу відомий Мілюков — не може ніяк прийти до себе в зв'язку з українською проблемою. Зокрема не може воно простити українцям, що вони не взяли участі в дискусії над рефератом д. Микотина. Колиж париська українська еміграція влаштувала для себе окремий дискусійний вечір у зв'язку з викладом Микотина і стала на становищі політичної незалежності України, то мілюківська компанія виїшла з себе. Попавши в страшний стан психічного розстрою а тим самим затративши почуття відповідальності, цей табір вислів, свого хоробливого настрою на сторінках мілюківських „По-слідних новостей“. Позабувши про те, — як звичайно в такому стані! — що ще чотирнадцять років тому українцям „фе-дералізму“, в якій моглаб розвиватися на-віть українська мова і література — нині вони прийшли раптом до висновку, що „при своєму бажанні переговорів (з укра-їнцями) — Ред.) у теперішніх відносинах говорити не час і неча з ким“. Нарешті дійшли до цілком слушного висновку, бо й вони не мають ніяких мандатів для я-кхнебудь переговорів та й нікого крім себе не репрезентують. Та на тому вони не покінчили, а накиннули взагалі на все українське та заперечили навіть окреміш-ність української мови.

„Ми д Існо — пишуть „Посл. Нов.“ — недоволені ще згадували, що недоволені дотепершніми розмірами української ра-дянської українці звернулися з якимсь гірким ультиматом до Москви. З того ми можемо робити висновки, що навіть і на-сильні мови, в роді прогонування з посад тих урядників, що не зложили іспиту з галицької мови, які тепер приновляються в Україні, показались невисхідними, щоб як треба і раз на все „українізува-ти“ Україну“.

В шовіністичному трансі та в крайньому подразненні свого зоологічного націона-лізму дійшли мілюківські „республікан-ські демократи“ до того, що на Україні висаджують комуністично насильно якусь не-відому „галицьку мову“. Деж тоді для їх політичних банкрутів існує та живе українська мова як не на Україні? Дійсно відомо булаб Україна, колиб їй треба бу-

ло вичуватися аж якоїсь невідомої мови, щоб себе українзувати. Автор неседе-ного цитату це якийсь безнадійний аналь-фабет, коли сміє прилюдно писати такі теренні. Та нехай і він прийме до відома, що „галицької мови“ нема, а є одна-у-країнська мова, якою користується 40 мільонів українців. Та мова живе й розвива-ється. На Радянській Україні розвивається вона тепер незвичайно інтензивно і то не завдяки комуністам, а завдяки національ-ним українським культурним і науковим робітникам, що працюють у Всеукраїн-ській Академії Наук, в Інституті україн-ської наукової мови та в інших культурно-освітніх і наукових установах України. На всій широкій Українській Землі є нині лі-ше одна літературна мова, яка в дечому ріжниться від поодиноких українських ді-алектів. І зовсім зрозуміло, бо літературна мова стоїть все понад діалектами. Мілю-ківські „тоже малороси“ пам'ятають ту українську мову, яку вони чули колись по українських хуторах і селах від своїх лакеїв і пастухів. Самозрозуміло, що та мова неподібна до теперішньої україн-ської літературної мови. І т му не диво, що вони її не в-є розуміють. Та це не дає їм ніякого права говорити, а тим біль-ше писати про насильне насаджування „га-лицької мови“ на Україні. Така мова не існує і взагалі існувати не може. Це час уже знати навіть новомодним мілюків-ським федералістам. Вони напевно це й знають, але розхристана російська душа, пересякла міжзими зоологічного націо-налізму, не хоче з тим ніяк погодитися. В хвилинах першої широти вона й вики-дає зі себе ось такі і тим подібні твер-дження і тим себе зраджує, та повертає в нівель усіх медоточив, облудні фрази про „найкращу волю“ для мирного спів-життя з українцями, про прихильність та сприяння розвитку української мови і культури а навіть про свою охоту „феде-руватися“ з українцями.

М. М.

КООПЕРАТОРИ!!

Беріть чинну участь в організації дрібних, масових ощадностей.

За океаном.

Після церковного з'їзду в Злуч. державах.

Свого часу подавали ми на сто-рінках „Діла“ постанови церков-ного католицького з'їзду, що від-бувся з кінцем грудня у Філадель-фії при участі делегатів 85 гр.-кат. парохій (на всіх 100) і висказався одностайно проти еп. Богачевсь-кого і його політики. Еп. Богачев-ський зробив з того такий висно-вок, що під датою 6. січня ц. р. видав розпорядок, яким „викляв“

аранжерів з'їзду, а саме: Теодора Гриця, Михайла Давмограя і Мих. Кошюка з Філадельфії, Івана Ва-верчака з Перт Амбой, а крім них також д-ра Луку Мишугу, Івана Іванишина, Григорія Пипюка, Мих. Біяна і Семена Ядловського. Зга-дані особи на основі того розпо-рядку перестають бути членами ка-толицької церкви, перестають та-кож бути парохіями і не можуть ані вибирати церк. урядовців, ані бути такими урядовцями. Ні один з них не може бути хрестним бать-ком, а до їх домів не сміє зайти католицький священик зі свяченою водою на Йордан ані не сміє їм посвятити паски. Якщо хто з них непримирений умре, не буде по-хоронений на католицькому цин-тірі. В їх похоронах не може бра-ти участі католицький священик і т. д. Ні один з поданих вище українських громадян не буде при-нятий назад до католицької церкви без окремого, виразного розрішен-ня чи позволення самого еп. Бо-гачевського.

Яке враження зробив цей „роз-порядок“ еп. Богачевського в Злу-чених Державах, не знаємо. З го-лосів тої американської української преси, яку в ряди годі перепускає до нас польська цензура, виходило би, що цим неfortunним поступ-ком, еп. Богачевський ще дужче скомпромітувався в очах своїх вір-них. Бож він „викляв“ з церкви людей, що не тільки ніколи проти неї не виступали, але навпаки пра-цювали все в згоді з цер-ковними кругами і для добра укра-їнсько католицької церкви. Правда, проти еп. Богачевського виступа-ли вони дуже різко і вели з ним явну війну, алеж до того він дав сам надто багато причин і сам спровокував той церковний з'їзд, в стря якого звернулося виключно проти нього. За це „виклинали“ найпопулярніших в Америці грома-дян, та ще в нинішніх часах — що-найменше нерозумно. Цей необду-маний крок єпископа може болючо відбитися на положенні гр.-кат. церкви в Америці, до якої ще нині належить львіна част української еміграції. Завтра може вже бути зовсім інше...

Що не пишемо цього без основ, доказом хочой факт недавнього переходу кільканащятьох гр.-катол. громад на українську автокефалію — саме за волюнтію і в епархії еп. Богачевського. Як ставиться до нього його власне, підчинене йому духовенство, видно найкраще з то-го, що більшість священиків не по-слухала його приказу і не прочи-тала в церквах проголошеного ним „викляття“ поданих вгорі грома-дян. Це хіба говорить надто пророчисто про те, як дивиться і як

оцінює виступи свого єпископа на-легле йому духовенство.

Дальших перипетій тої боротьби не знаємо. Однак з факту вигло-снення „Провидіння“ від редак-торської праці в „Америці“ та американо-американський загал уявляв на-його він підбивав до різних небу-дінних і необч. димих у наслідок виступів, — можна вносити, що за-санаші тих нестерпних відносин об-блалася сама католицька організа-ція. Видно, що вона зорієнтована ще в пору у, грозі положення повіла місце головному сприяч-кові нещастя — д-ру О. Н. зару-кани.

Побажатиб, щоб наші національ-ні й церковні круги в Злуч. Держа-вах наїшли нарешті тепер загубле-ну спільну мову і злучилися у зв-ітний виозумності й пошани для спільної праці в користь українсь-кого народу і для добра одночасно, здисциплінованої гр.-кат. церкви. Тільки від того залежатиме доля, поступ і розвиток української еміграції за океаном.

Хто ще не спробував значущі помадок з вишніми катриками вищою

„Фортуни Нової“

Радянська Україна

Українізації і жиди.

В Києві відбулася велика конференція позапартійних жидівських робітників, в якій виголосив привіт у мову голови ки-ївського окружного виконавчого комітету Любченко. Він зазначив між іншим, що раблада ніколи не буде обмежувати витку культури національних меншості. „Ми не збираємося — говорив він — на-мусово українзувати жидівських і ро-сійських робітників. Ми члени єдиної тру-вої сім'ї і вважаємо за нашого співро-борця як петлюрівців так і соціалі-стів“.

Соціальні проблеми жидівських мас на розв'язати тільки шляхом індустр-лізації і переходу на хліборобську пра-цю. Ми не маємо сумніву, що в недале-кій країні час жидівський пролетарі-ат сильно з українським і російським, об-п'ятиме від усього натиску УСРР“.

Виходить, що жиди не обов'язані до української мови в українській державі, бо для них вистарчить російська, а на-вчання російської мови там не вважає-ть за національну.

Пам'ятайте, що всякі збірки з на-гробників на могилі І. Франка треба посылати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на шабличку книжечку ч. 7916.

Мих. Рудницький.

Небуденний європеець.

(З нагоди смерті Ж. Брандеса.)

Неодін наш інтелігент має інстин-ктову виразу до цього слова „є-вропеець“. Європа, в його уяві, є-робила нам за багато кривд. Оріє-нтація на тасмійний схід є так само в-моді, як чарльстон або спиритич-ний столик. Як перевірити, скільки такий Ленін, Бухарін або Троцький завдячують європейській культурі, коли їй не варта пізнавати?

Один з найбільших сучасних кри-тиків, данець Брандес, є вживлен-ням справжнього європейця: — він працював для зрозуміння найбільше ріжнотематичних проявів творчої праці і порозуміння між ними. І це теж не є у нас в моді. Миж наслідками війни можна запримітити в нашій суспільності цкаве явище: неодін відомий ліберал, поступовець і віль-водумець пропагує нин. реліг. фа-чизму, залізної диктатури, нена-рушної традиції, сліпого послуху догмам, погорди для демократії та чужих пересвідчень Брандес, що на-протяжі 60 літ своєї праці, стежив за кожним новим суспільним і літе-ратурним явищем ні разу не пере-

мавав ідеалів своєї молодості — свободи індивідуального думання, свободного розвитку народів і вза-ємної виміни культурних цінностей.

Нема нині в Європі другого пись-менника який знав би так добре життя стільки народів, культурних центрів і великих індивідуально-стей, як знав їх Брандес. Він був найбільшим учеником Тена, якого критичну теорію приклав у житті та творах. Твір літератури можна розуміти лише як продукт якогось суспільного середовища; і те, що Тен зробив з історією англійської літератури, Брандес робив з усіма іншими: знайомився на м сці з жит-тям народу, вчив його мову та істо-рію, входив в особисті зв'язки з письменниками. Він боронив завзя-то, широко і неупідупно того, що несло в собі зерно плідного роз-витку: молодих народів і талантів. Відкривав покривджених — чи це була творчість забутої одиниці чи наші.

За цю працю він не мав приятелів. Він мав вічно проти себе ображені уряди, яких насильство смагав би-чем іронії, ображені великі слави, коли відкривав плями на їх Олімпі або вказував на молоді невідомі таланти, до яких належала майоу-ність.

Брандес мав усе, що повинен ма-

ти справжній європейський критик, — європейський у тому розумінні, що не хоче прикладати до рідної літератури кучого, домодільного ме-тра, а на європейську глядіти очи-ма провінційна, якому нічого не ім-понує: — знав яких 8 мов і стіль-ки-ж літератур, пройшов філосо-фічну школу, творив свій світогляд і смак у центрах старої культури. Його блискучий, легкий стиль, що с'яв дотепом, іронією, поетичними образами, пересічний читач міг у-важати ознакою поверховності. Лю-ди виховані на важених книжках німецьких професорів може шукали в його творах під текстом премуд-рих заголовків на доказ його еру-диції. Але знавши даного предмету ставали з подивом перед картиною доби або портретом письменника, що вийшли з під пера цього май-стра; весь прочитаний ним мате-ріал був передтий у його процес думання, читати були не манжлив-ною окрасою педанта, а прийнятими споминами підчас оповідання.

Ворушкий ум Брандеса розумів найсуперечніші індивідуальності і світи уяви. Він відтворював їх з-теплом людини, яка шкавиться чу-жою творчістю і хотіла би для неї зєднати цікавість інших. Енергія, па-м'ять, начитаність, орієнтаційний хис-т були у Брандеса так саме подиву

гідні, як постаті літератури, яких і живляв він своїм поглядом. Мале-ка Данія стала завдяки йому од-ним з найживіших огнищ європей-ської літератури. Всі французькі та англійські критики разом не зна-ли того про літературу східної Євро-пи, що знав Брандес; усі в Європі не знали разом так добре французької та англійської, як Брандес, а багату оригінальну творчість і ав, скандинавських країн, разом з сумежними з ними мовами, він в-крив Європі перший.

Ніхто з нас не в силі уявити со-бі великанського впливу Брандеса на літературу цих найближчих до-країн, де він був єдиним великим критиком, коли вважали, який літе-ратурний вплив був у чужих, великих те-турах, де він відкривав невідомі ла-нги. Копенгаген став з однією з літературних передпокоїв (наряду з Лондоном та Берліном). Прикладом осуду Брандеса приносив автором, більше, як нагороду підгоголом, в-одну з цих нагород підгоголом, в-пишучи вперше про „великих мо-дом“.

Брандес був чи не першим ви-значнішим представником критич-ної методи, яку зовуть нині „оріє-нтацією“. Гочинше кажучи: він сам-домив силою свого таланту баг-тоном необхідні „оси“ логіки кон-

НАДІСЛАНЕ.

— Чи повірите, що... теперішній
російський дранд, Пуанкаре, булиць

президент республіки, член Академії безсмертних, а також ще нову почесну від Союзу авторів драматичних, і то з якої нагоди? Іх балю — титул „короля чарльс-гома“. Дарма, що Пуанкаре має пона 60-ку, він погн мистецтвом премодерного танцю інших. Колишній він має титул „короля вальсу“. — На зїзді російських учених у Москві ствердили, що російські учні борються із великими злидами, не маючи мінімальних плат для проживання. — Радянському історикові Покровському поставили на зїзді „учених правдолюбів“ питання, чи м'яке одержати катедру у мистецтві. Відповів: „Ясно, що нема тісного зв'язку між математикою або музикою з одного боку і з марксизмом з другого, але правдолюб науки робітничої держави не може бути незрозумілим з пролетарською ідеологією себто марксизмом, незалежно від того, в якій спеціальності працює. І тому: талановитий музикант, кандидат на професорську катедру в консерваторії мусить знати „Капітал“ Маркса не гірше, ніж симфонію Бетовена“. Щасливий Маркс, що ти вмер і цього не чуєш, бо ти певне казав би собі заграли похоронного марша Бетовена!

— **Огніста спрага.** Перед берлінським мировим судом вівся цим диям рідкий процес. Позивав один мурин директорів кабарету, в якому він виступав як „примітний агітатор“. За цю важку штуку, двічі на день перед публікою, одержував малу плату, харч і хату. Не диво, що після такої огністої продукції, він відчував певну спрагу і в буфеті кабарету пив, не воду або лимонад, а алкоголь. Коли його „агитажна“ скінчилася, власник кабарету відтягнув йому від плати суму за випитий алкоголь. Мурин пішов на суд і твердив, що в харч входить і напиться, бо він не є пересічною людиною, коли проглатує вогонь і не має пересічної спраги. Огніста спрага домагався огністого пива. Підприємство огністого мурини пішло на угоду.

— **Світлова іспичина.** У Відні радили представники міжнародних товариств воздушної комунікації, щоб поширити до тепершню сітку постійних пасажирських літаків. — Австрійський монархіст заворушився: віденський союз симфонічних оркестрів звернувся до уряду з пропозицією, щоб йому відступили т. зв. новий „Голфбург“, призначений колись для наслідника Фердинанда — на модерну каварню та кіно. — Завдяки новій програмі німецького уряду число безробітних зменшилось за 4 місяці на 4.000 людей менше. — У Варшаві наслідком морозів тріснув газів рури і кілька осіб з одним домом отруїлись. — У Відні радили представники різних воздушних союзів в європейських краях над поширенням дотепершньої сітки постійної їзди пасажирів літаками. — У Парижі арештували двох князів, членів царської родини, які жили з фальшування грошей. — Якесь хитра дама водила довго за ніс людей у Берлін, заявляючи, що є Анастасією, дочкою царя Миколи II; спомини, які приготувала, написав якісь „зять“ (!) Распутін, який, що знав добре царське середовище і інтимні родинні відносини царської родини. — У Лондоні за три місяці 293 осіб згинуло від нещасливих випадків.

— **Учасник ух боів УГА,** що опинився без ніяких засобів до життя, пошукує канцелярського заняття. — Теодор Кархут. Загорода п. Судова Вишня.

— **З кін.** У кін „Палас“ нова фільма в 8. діях „Скрипак з Фальвергей“ з Конрадом Вайтмом і Елісаветою Бергнер.

Сідна наслідкування постановова.

Ширецький деканатодідушно рішав дозволити о. деканам стяти із своєї пенсії по 4 зол. на „Дім вдов і сиріт по священниках“, Львів, 1904 вул. Домініканська ч. 11. 1—1

Дописи.

Гриналищина. (Як опікується на ж. скалатський староста). Читальня „Проміти“ в Гриналаві читальня „Проміти“ в Товстим хотіли дати по одному концертному для своїх чл. нів, щоб сподіваний дохід обернути на закупку книжок і що не мають свого хору, запросили собі співаків з poblizького села Ключавиць. Та ні один ні другий концерт не міг відбутись, бо на це не хотів ніяк дати дозволу староста в Скалаті, — одначе й заборони на письмі не видав. Обидва читальні читальні вислали в час, бо на цім два тижні наперед, подання за дозволом, а староста передержав подання до останнього дня перед концертом, коли то відіслав через поштою до читальні в Гриналаві, щоб предложила текст пісень, що мають відігравати на концерті. Читальня мала окремого пісця, який доставив вимаганий текст, але староста дозволю так не дав, пісця збув нічим, а резолюція на письмі так не видав, лише пісця цей заявив устно, що тому не хоче дати дозволу, бо мають виступати співаки з тузюгою повіту. Чий не міг п. староста відразу відмовити, або предложити наше подання вояківству в Тернополі до полатоження? Певже мусить він наражувати собі читальні на великі грошові втрати на

приготування до концерту і на пісцяні? Додати належить, що хор мав відіграти загально знані і загально співані колядки і щедрієки з репертуару хору Котка, які зрештою поширені масово також друком. Староста, хочахи одначе добре допекти нелюбим йому українцям, відмовив дозволу на певний концерт, бо він волить, щоб населення дичило і розбивало собі голови та сиділо по криминалах, ніж мала би через читальні, книжки і просвіту підносити культуру й цивілізацію в тим самим і добробут у краю. Чи такий урядовець є більше шкідливий для Польщі, як найбільше запліт протипольський агітатор, покаже певно будучість, бо староста трошки за слабкий, щоб наші великий нарід зломити такими нужденними засобами, як заборона концерту чи аматорської вистави.

Косів. (Кооперативний рух в повіті). Кооперативна робота в нашому повіті ведеться на широку скалю. Перед роком поза 2—3 кулгачючими кооперативами не слідно було якої поважнішої роботи, що більше — якогонебудь заінтересування на цьому полі. Серозна праця розпочалася перед 10 місяцями. Започаткував її організаційний комітет кооператив за починком та під умілим ідейним проводом дир. М. Куриленка. За цей час зорганізовано та введено в життя 20 кооператив споживчих і кредитових. З цих вже 15 є сьогодні зовсім самористарчалі. Найкраще розвиваються кооперативи по селах подальше від торгових центрів повіту: в Краснолі, Хімчині, Брустурах і Білоберезці. Організаційний комітет кооператив складається з представників усіх кооператив у повіті і трьох делегатів від Рідної Школи, яка спершу допомагала розвиткові організаційно-просвітної акції кооператив. Дуже знаменне у нас є зорганізування спільних закупів та заведення безоглядної кооперативної дисципліни. Ціла організація ведеться при кооперативі „Народна Каса“ в Косові на основі виготовленого комітетом регуляміну. Головні його точки такі:

1) Народна кооператива не має права купувати товарів у Косові сама, тільки під контролею спеціально призначеного для цього комітетом урядовця. 2) Кожна кооператива мусить виплачувати на цілі організації і проп. від обороту. 3) Комітет мусить утримувати інструкторський апарат для усяких торговельно-правних порад і переведення шомасичної контролі кожної кооперативи. 4) Обов'язком комітету є також ведення широкої освітньої праці та кооперативної агітації в цілому повіті. Така постановка в самих початках кооперативної справи стала великим добром для поодиноких кооператив і внесла безоглядну карність в цілу роботу. Наслідком того: а) купується товари тепер організовано по дешевих цінах, не дорожче, як у коломийських гуртників, часами й дешевше; б) не допускається великих боргів для членів; в) шлий кооперативний капітал обертається в руках повітового центру, а це є доброю підготовкою для створення Повітового Союзу; г) введено т. зв. співробітництво кооперативних сил; д) зорганізовано 6-тижневий освітньо кооперативний курс, щоб кожній кооперативі дати можливість мати свої місцеві фактори сили, (на курсі 60 учасників — головно селяни); е) поведено широку агітацію серед населення. З приємністю годиться відмітити, що по сільських кооперативах працюють виключно самі селяни, часто малограмотні, які всеж таки заховують чудову кооперативну карність та ведуть роботу як слід. Усюди по селах є головами надзирних рад селяни, за винятком кооперативів в Брустурах, де нема ні одної інтелігентної сили. Правда, не обходиться без тертя, але це самозрозуміле, що вдержати цілу організацію при неофіційних центрі тяжко, треба великого такту й уміння, щоб шлий той різноманітний апарат удержати в рамках організації. Прикро вражає, що недостатку розуміння і дисципліни виявляють деколи інтелігентніші кооперативні робітники, що долмають увагу, в яких самі брали участь, але не являх доволі випадкові. Коли спершу гуцульське село ставилось наслідком давніших сумних досвідів, до кожної кооперативної акції байдуже або й негативно, навіть з певного роду прихистком, то тепер приходять делегати селян-гуцулів із найдаліших закутків повіту і просять прихистити до них і заснувати в них кооперативу. Грунт до заснування буває часто готовий, а нерідко й зібрана вже частина учнів. Робота комітету поширилась так, що він удержує 4 окремих урядовців для спільних закупів, люстрації й іншої кооперативної роботи. Найкраще про наші успіхи говорять числа, бо за місяць гуцульське було в тих друфонських кооперативах 34.000 зол. обороту. Дальший розвиток кооперативної акції вже тепер вимагає особливо чуткого центру для переведення торговельної та організаційної праці в нашій повіті.

З нашого карнавалу.

Баль „Основи“.

Щорічні бали „Основи“ мали ще до війни свою вироблену марку. І хоч тепершні життєві умови й розвиток серед студентської молоді, яке донедавна відпокутовували всі українські студентські товариства, не давали нам змоги вернути до давнього передвоєнного рівня, то всеж таки в останніх часах слідить вже у нас відради прохати консолідації і взаємної виробливості.

Недавно „Відроджене“ товариство української технічної молоді „Основа“, що на загальної кількості 200 українських техніків у Львові об'єднує мало що понад сотку дійсних членів, дало доказ, що воно не тільки існує, але й може улаштувати „традиційні“ бали „Основи“ й піднести їх до давньої слави.

Цьогорічний баль „Основи“, що відбувся минулої суботи, стягнув надсподівану кількість учасників. Головно дописала провінція, яка, памятаючи давні бали „Основи“, зіхалася з найдаліших закутків Галичини. Велика зала Народного Дому, удекорована з великим смаком самими членами Т-ва, пристрої не могла помістити надміру танцюючих.

Баль почався національним танцем, хороводом з коломиїкою, що його вивів уміло аранжер баль, п. Лев Лепкий. Потім слідували давні й новітні танці. До кадрили стануло поперх 300 пар. Слід зазначити, що комітет і аранжер бально подбали про те, що в танцях могли взяти участь усі ті, що з тим наміром прийшли на баль. Бо згідно з балевою традицією були там і вальс, і лясієр, і кадрили, і сальонові танці — а менше не коче естетичних „муринських“ черлестонів, що так захоплюють винише молоде покоління. Забаву протягнулася до білого ранку і лишиться довго в милій згадці її учасників. Весь дохід з бально призначено на будову „Дому українських техніків“ у Львові.

Всячина.

Модерне авто.

Фабрикація авт дійшла нині до такого розвитку, що варта про неї сказати кілька слів. Авто, пасажирське чи тягарове, ажване у цілому світі, заступає чимраз більше шляхотні сотворіння. По великих містах зникають фірмани і кінні автобуси, а їх місце займає авто, яке віру розвою техніки, чимраз більше стає доступне для людей менш багатих. І так нпр. у Парижі ще в р. 1913, 11. січня відправлено з музикою в супроводі авт та омнібусів останній кінний омнібус. А у нас?

Ми находимося ще в тій фазі розвою, яку більше шивізовані народи на заході давно переїшли перед війною. Це майже такі часи, коли посол німецький Келер видав відозву до чеських селян, щоб до переїздаючих авт стріляли, коли на швайцарських шосах „будували“ перешкоди з балью, дров і камення, коли в полудневій Італії (1906 р.) незнаній „банант“ натягнув дрови через шосу, щоб згільотинувати італійську королеву.

Коли тепер на чужині поширюють цей винахід у дуже високому проценті і приносивляють його в промислі у кожній галузі — у нас мало що змінилось. Причина в тім, що в нас нема зрозуміння для автокомодії, а ще менше для калькуляції. Як приклад подасмо обчислення американські і французькі. Перше питання, яке кожний повинен собі завдати це: „скільки коштуватиме кільометр?“ І шлюком слушно, бо від цього залежить, чи дані одиниці оплатити утримувати авто, чи ні. Певно, що добродієві Ікс, який їде двічі в тижді до театру — авто не виплатиться, але д-леві Зет, якого віз буде їхати на дві зміни, грубо оплатиться. Кошти одного кільометра розраховуються із загальних коштів утримання. Такі кошти ділимо на постійні і біжучі. До перших належать такі видатки як: податок, гараж, амортизація, опроцентування капіталу і шофер. Це все, без огляду на кількість переїханих кільометрів. До других: бензина, смаї, пневматики і напрати.

Вартість авта оцінюється так: нпр. віз куплений у році 1927 за 5000 зол. вартість буде по першій році уживання 30 проц. менше себто 3100 зол., по другій році 2700, по третій 2300 зол., четвертій 1900 зол., по п'ятій 1500 зол. Аналогічним способом можна оцінювати ціну авта кожного року після його ажвання.

Отже коли по 5-ох роках віз куплений за 5000 зол. має вартість 1500 зол., то маємо до амортизування капітал 3500 зол., який розложимо на 5 літ дає 700 зол. річно. Опроцентування числиться пересічно 4 від сто. Асекурація теж має велике значення. Маємо на думці таку, яку заведе товариство „Проперті“ в Англії, з агенціями в цілому світі. Вона обезпечує машину, а рівночасно ту особу, яка в тім авті їде, а наслідком нещасного випадку стала нездібна до праці.

Тепер про шоферів. Останні катастрофи на чужині і в нас спричинили загострення щодо „права на їзду“. Нпр. цього місяця у шоферській школі інж. Фрома у Варшаві де я працюю тепер, сиділо до іспиту 11-ох кандидатів, а з тих тільки один одержав „права їзди“. І шлюком слушно. Шофер повинен не тільки вміти їхати, але знати докладно серце машини — мотор. Добрий шофер на новій модерній машині повинен зробити 40.000 км. без дефекту, при чім віз мусить бути після кожних 25.000 км. докладно оглянений і очищений.

Модерне авто, особове чи тягарове, при солідній і належній калькуляції сповнює своє завдання під кожним оглядом. Показом хоча би Америка, де навіть селяне вважають його необхідним знаряддям. Але в Америці люди розуміють англійську приповідку „час — це гроші“. Автом можна придбати час, якого всім нам нині бракує.

Віктор Якубович.

ЧЕКОЛЯДА
„ОПТИМА“
1473 найліпша 11-7

ОПОВІСТКИ.

Адміністрація Українського Наддніпрянського Хору під проводом Петра Бєсєвського, отрим подает відомості заінтересованих осіб, що до дня виїзду хору до Німеччини (4. березня п. р.) адрес хору слідує: Warszawa, Podwale 16. — Український Хор для Радюченка.

1111 3-3

ДРІБНІ ОГЛОШЕННЯ.

ІДЕАЛЬНА ПАСТА до зубів КРЕМ ПЕРЛОВИЙ Ігнатівич Львів. 956 72-7

4 ЗОЛ. коштує цукорничка з лопаткою з хінського срібла у Мандля, Коперника ч. 14. 1365 14-1

БУПІЮ машину до писання українсько-польську уживану в добрім стані. — Д-р Мартинюк Іван в Медичнах ад Дрогобич. 1565 2-2

БУПІЮ кількаморгове господарство. Бажані добрі будинки. Зголошення слати на адресу: Осип Кинашенів, Босарі, п. Кошобиновичи. 1556 2-3

КУРС СІВУ хорального і диківського. Одномісячний, розічне 5. марта уряд парохіальний в Лісниках п. Бережани і приймає письмений зголошення на наступних услвах. 1557 2-3

ДИ-ДИРІГЕНТ, учитель співи і музики, обзнаний з діловодством кооперативним і іншими культурно-просвітними працями, гдає сталого заняття. Зголошення приймає з чести І. Кришталевський, архітектурний дик у Львові, Юра 5/1. 1511 1-1

НОТИ ДЛЯ ШКОЛЯРІВ! Повна Служба Божа народнього напіву з колядами, воскресними і принагідними піснями на діточий двоголосовий хор — зладив Михайло Мовачевський, учитель у Лавчині. Дозволено і поручено духовною владою. Ціна 2 зол. Замовляти у автора. 1573 1-2

ПРОДАМО 30 сотнарів яловичих, першої якості в ціні 4 30 — зол. дог Горішні. Кооп. „Єдність“, Висова к. Горішні. 1572 1-3

УКРАЇНСЬКИЙ інвалід пошукує востаток в українських інституціях, буття торговельно-промислових заведеннях, як воєнний, інкассент і експедитор. Ласкаво зголошення до Адм. під Флант Ярослав.

МОЛОДА, інтелігентна, господарська дама священника, жінка урядника, без дітна розвідка, поїме негайно упряду до мом у священника відіня або безжених. Зголошення Олеса Рудавицького, Чортків. Вигнанка долішня, Середня 1-80. 1570 1-4

ОГЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціаліст недуг печінки, сарци 1458 і жолудка

Д-р ФЕЛІКС ГАН
Львів, Городецька 48. Тел. 814.
пересітлення Рентгенів.

1453 СІВІ ВІРІ! Найліпші наперці до „КАЛИНА“ курення з фабрики кооператив „Будучість“ в Тернополі.

МАСАЖ
лиця найновішими апаратами і найновішій системою, як також усуває не усуваючи зморшки
КОСМЕТИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ
БЕРТИ ТІЛЬ
Львів, пл. трибунальська 1.